ਕੇਸ਼ਮ ਮੇਘਚੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਬਨਾਮ

ਮਾਨਯੋਗ ਸਪੀਕਰ ਮਣੀਪੁਰ ਵਿਧਾਨ ਅਸੈਂਬਲੀ ਅਤੇ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2020 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 547)

21 ਜਨਵਰੀ, 2020

[ਆਰ. ਐਫ. ਨਰੀਮਨ, ਅਨਿਰੁਦ੍ਧ ਬੋਸ ਅਤੇ ਵੀ. ਰਾਮਸੁਬਰਾਮਨੀਅਨ, ਜੇ. ਜੇ.]

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ-ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ-ਦਲਬਦਲ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ - 11ਵੀਂ ਮਣੀਪੁਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਮਾਰਚ, 2017 ਵਿੱਚ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ 60 ਸੀਟਾਂ ਵਾਲੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ 31 ਸੀਟਾਂ ਦਾ ਬਹੁਮਤ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ 28 ਸੀਟਾਂ ਨਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਉੱਭਰੀ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ 21 ਸੀਟਾਂ ਨਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਬਣੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 3 ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਅਤੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਚੋਣ ਲੜੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ - 12.03.2017 ਨੂੰ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰ. 3 ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਜਪਾ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਰਾਜ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ-ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 3 ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ। ਅਪਰੈਲ ਅਤੇ ਜੁਲਾਈ, 2017 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰ. 3 ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਪੈਰਾ 2 (1) (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ-ਸਪੀਕਰ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ-ਆਯੋਜਿਤਃ ਇਹ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ ਅਤੇ ਐਸ ਏ ਸੰਪਤ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਪੀਕਰ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਨੂੰ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਪੈਰਾ 6 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਢਾਲ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਸਪੀਕਰ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਗਲਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ-ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕੀਹੋਤੋ ਹੋਲੋਹਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਸਪੀਕਰ ਦੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ।

ਕੇਸ਼ਮ ਮੇਘਚੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਮਾਨਯੋਗ ਸਪੀਕਰ ਮਣੀਪੁਰ ਵਿਧਾਨ ਅਸੈਂਬਲੀ

ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਅਯੋਗਤਾ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ - ਸਪੀਕਰ, ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਯੋਗਤਾ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ - ਕੀ ਵਾਜਬ ਹੈ, ਇਹ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ, ਪਰ ਅਸਾਧਾਰਣ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਜਿਸ ਲਈ ਚੰਗਾ ਕਾਰਨ ਹੈ, ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਬਾਹਰੀ ਸੀਮਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਪੀਕਰ ਅੱਗੇ ਦਾਇਰ ਅਯੋਗਤਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੇ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ - ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੁਰੰਤ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਚਾਰ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਯੋਗਤਾ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਵਾਕਾਂਸ਼-"ਕੁਇਆ ਟਾਈਮਟਾਈਮ"-ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ:

1. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੈਰਾ 40 ਅਤੇ 41 ਦੇ ਰੇਖਾਂਕਿਤ ਹਿੱਸਿਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਸ. ਏ. ਸੰਪਤ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਵਾਲ ਦਾ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਪੀਕਰ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਨੂੰ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਪੈਰਾ 6 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਢਾਲ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸਪੀਕਰ ਵਾਜਬ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਪਟੀਸ਼ਨ' ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਗਲਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ। [ਪੈਰਾ 22][154E-F]

ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ ਬਨਾਮ ਸਵਾਮੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਮੌਰੀਆ (2007) 4 ਐਸਸੀਸੀ 270:2007 (2) ਐਸਸੀਆਰ 591; ਐਸਏ ਸੰਪਤ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਕਾਲੇ ਯਾਦਈਆ ਅਤੇ ਓਰਸ ਐਸਐਲਪੀ (ਸੀ) ਨੰ. 33677/2015

2. ਸੱਚਮੁੱਚ, ਇਹੋ ਨਤੀਜਾ ਕੀਹੋਤੋ ਹੋਲੋਹਨ ਦੇ ਸਹੀ ਪੜ੍ਹਨ ਉੱਤੇ ਆਵੇਗਾ। ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 110 ਅਤੇ 111

ਜਦੋਂ ਇਕੱਠੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਪੈਰਾ 6 ਵਿੱਚ ਅੰਤਮ ਧਾਰਾ ਜਿਸ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ ਜੋ ਅਯੋਗਤਾ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਪੀਕਰ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਜੋ ਅਪਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਪੀਕਰ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰਕਾਲੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਸਿਰਫ ਅੰਤਰਕਾਲੀ ਅਯੋਗਤਾ ਜਾਂ ਮੁਅੱਤਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਗੰਭੀਰ, ਤੁਰੰਤ ਅਤੇ ਵਾਪਸੀਯੋਗ ਨਤੀਜੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਪੀਕਰ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅੰਤਰਕਾਲੀ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ। [ਪੈਰਾ 23][154 ਜੀ ਐਚ,155 ਏ ਬੀ]

ਕਿਹੋਟੋ ਹੋਲੋਹਨ ਬਨਾਮ ਜ਼ਚਿਲਿਹੂ ਅਤੇ ਓਰਸ (1992) ਸਪਪ (2) ਐਸਸੀਸੀ 651; [1992] 1 ਐਸਸੀਆਰ 686

ਫਲੇਚਰ ਬਨਾਮ ਬੇਲੀ (1884) 28 ਚੌਧਰੀ ਡੀ 688; ਲੰਡਨ ਬੋਰੋ ਆਫ਼ ਇਸਲਿੰਗਟਨ ਬਨਾਮ ਮਾਰਗਰੇਟ ਇਲੀਅਟ [2012] ਈ ਡਬਲਯੂ ਸੀ ਏ ਸੀ ਆਈ ਵੀ. 56 (ਪੈਰਾ 30 ਦੇਖੋ) ਅਤੇ ਵੈਸਟਿੰਟ ਲੀਡਸ ਬੀਵੀ ਬਨਾਮ ਵਿਅਕਤੀ ਅਣਜਾਣ [2018] ਈ ਡਬਲਯੂ ਐਚ ਸੀ 2456 (ਚੈ.) - ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ.

3. ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੋਤੋ ਹੋਲੋਹਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 110 ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਪੀਕਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਵਿਤ ਖਤਰੇ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂਬੱਧ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਨਾ ਪੂਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਪੀਕਰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸਦਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਭੁਗਤਣਾ ਪਵੇਗਾ।ਇਸ ਲਈ, ਕੀਹੋਤੋ ਹੋਲੋਹਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 110 ਅਤੇ 111 ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਅਯੋਗਤਾ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੇ ਸਪੀਕਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ, ਸਪੀਕਰ, ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਯੋਗਤਾ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ। ਵਾਜਬ ਇੱਛਾ ਕੀ ਹੈ

ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਸਾਧਾਰਣ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਜਿਸ ਲਈ ਚੰਗਾ ਕਾਰਨ ਹੈ, ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਬਾਹਰੀ ਸੀਮਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਪੀਕਰ ਅੱਗੇ ਦਾਇਰ ਅਯੋਗਤਾ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੇ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਿਆਦ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਜੀਵਨ 5 ਸਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਅਯੋਗਤਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਦਿਨ ਲਈ ਵੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ/ਵਿਧਾਇਕ ਬਣਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 28][157 ਏ- ਐੱਫ]

4. ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਦ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇ ਕਿ ਅਯੋਗਤਾ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਸਪੀਕਰ ਨੂੰ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਸਪੀਕਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ' ਤੇ ਜਾਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਸੰਸਦ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਲੋਕ ਸਭਾ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਨੂੰ ਅਯੋਗਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਰੈਫਰੀ ਵਜੋਂ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਜੋ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਜੱਜ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਸਥਾਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੁਤੰਤਰ ਤੰਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲ ਦੰਦ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਣ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਸਹੀ ਕੰਮਕਾਜ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 30][159ਏ-ਸੀ]

5. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕੈਬਨਿਟ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ. 3 ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਇਹ ਕਹਿਣ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਵਿਧਾਇਕ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਥਾਰਟੀ, ਅਰਥਾਤ ਮਣੀਪੁਰ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਪੀਕਰ ਦੀ ਨਾਕਾਮੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅਯੋਗਤਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ-ਜੁਲਦੇ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮਾਰਚ, 2022 ਵਿੱਚ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ ਦੇ ਉਲਟ, ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਅਯੋਗਤਾ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਾਹਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਣੀਪੁਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਚਾਰ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਯੋਗਤਾ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਚਾਰ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਲਈ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ/ਰਾਹਤ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਹੋਵੇਗੀ। [ਪੈਰਾ 31] [159 ਸੀ-ਐੱਚ]

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

[2007] 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 591 ਪੈਰਾ 22 ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ

(1992) 1 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 686 ਨੇ ਪੈਰਾ 23 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨਿਆਂਃ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2020 ਦੇ 547.

ਡਬਲਯੂ.ਪੀ. ਵਿੱਚ ਇੰਫਾਲ ਵਿਖੇ ਮਣੀਪੁਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 23.07.2019 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ। (ਏ) ਨਹੀਂ। 2018 ਦੇ 70.

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2020 ਦੇ 548,549,550.

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਾਧਵੀ ਦੀਵਾਨ, ਏ. ਐੱਸ. ਜੀ., ਕਪਿਲ ਸਿੱਬਲ, ਐੱਸ. ਜੀ. ਹਸਨੈਨ, ਐੱਚ. ਵਕੀਲ, ਯਾਸਿਰ ਰਉਫ, ਸਈਦ ਮੁਹੰਮਦ। ਫਜ਼ਲ, ਵਿਜੈ ਕੁਮਾਰ, ਸੱਯਦ ਜਾਵੇਦ ਹਾਸ਼ਮੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿੱਥਿਕਾ ਗਰਗ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿਦੁਸ਼ੀ ਗਰਗ, ਐੱਮ ਜ਼ੈੱਡ ਚੌਧਰੀ, ਸੱਯਦ ਇਮਤਿਆਜ਼ ਅਲੀ, ਅਲੀ ਸਫੀਰ ਫਾਰੂਕੀ, ਅਰਵਿੰਦ ਕੁਮਾਰ ਕਾਨਵਾ, ਆਫਤਾਬ ਅਲੀ।

ਖਾਨ, ਡੇਵਿਡ ਏ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵੈਸ਼ਾਲੀ ਵਰਮਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਬੰਜੂ, ਐੱਲ. ਕੇ. ਪਾਓਨਮ, ਐੱਸ. ਗੁਨਾਬੰਤਾ ਮੇਈਤੇਈ, ਨੀਰਜ ਬੇਬੀ ਪਾਓਨਮ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਟੋਮਥਿੰਗਨਬੀ ਕੋਇਜਾਮ, ਐੱਸ. ਕੇ. ਭੱਟਾਚਾਰੀਆ, ਵਕੀਲ। ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ.

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ

ਆਰ ਐੱਫ ਨਰੀਮਨ, ਜੇ

1 ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ" ਵਜੋਂ ਜਾਣੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ) ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉਠਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। 11ਵੀਂ ਮਣੀਪੁਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਚੋਣਾਂ ਮਾਰਚ, 2017 ਵਿੱਚ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਉਕਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਨਤੀਜਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ 60 ਸੀਟਾਂ ਵਾਲੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ 31 ਸੀਟਾਂ ਦਾ ਬਹੁਮਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਭਾਰਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਂਗਰਸ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ" ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ) 28 ਸੀਟਾਂ ਨਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਉੱਭਰੀ, ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਭਾਜਪਾ" ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ) 21 ਸੀਟਾਂ ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਹੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ. 3, ਐਸਐਲਪੀ (ਸੀ) ਨੰਬਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਵਿਚ. 2019 ਦਾ 18659, ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਅਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਲੜੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁਣੇ ਗਏ। 12.03.2017 ਨੂੰ, ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ. 3 ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਜਪਾ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਮਣੀਪੁਰ ਰਾਜ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। 15.03.2017 ਨੂੰ, ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਦਿਨ ਨਾਮਜ਼ਦ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਭੇਜ ਕੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ. 3 ਸਮੇਤ ਅੱਠ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਸਹੁੰ ਚੁਕਾਈ। ਉਸੇ ਦਿਨ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ. 3 ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ ਅਤੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਹੈ।

3. ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ. 3 ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਲਈ 13 ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਅਪ੍ਰੈਲ ਅਤੇ ਜੁਲਾਈ, 2017 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਮਣੀਪੁਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ. 3 ਨੂੰ ਦਸਵੇਂ ਦੇ ਪੈਰਾ 2 (1) (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਮਾਂ-ਸਾਰਣੀ. ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਐਸਐਲਪੀ (ਸੀ) ਨੰਬਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 2019 ਦਾ 18659, ਮਿਤੀ 31.07.2017 ਸੀ।

4. ਕਿਉਂਕਿ ਸਪੀਕਰ ਦੁਆਰਾ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇੱਕ T.N. ਹਾਓਕਿਪ ਨੇ ਇੰਫਾਲ ਵਿਖੇ ਮਣੀਪੁਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ 2017 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸੀ) ਨੰਬਰ. 353 ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਸਪੀਕਰ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣੀ ਅਯੋਗਤਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਵੇ। 08.09.2017 ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਸਪੀਕਰ ਨੂੰ ਅਯੋਗਤਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ 5 ਮਾਣਯੋਗ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਅੱਗੇ ਲੰਬਿਤ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

5. ਜਨਵਰੀ, 2018 ਤੱਕ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 29.01.2018 ਨੂੰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਐਸਐਲਪੀ (ਸੀ) ਨੰ. 2019 ਦਾ 18659, ਨੇ ਉਸੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ 2018 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸੀ) ਨੰਬਰ 17 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਰਾਹਤ ਮੰਗੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨਃ

i. ਨਿਯਮ ਨਿਸੀ ਜਾਰੀ ਕਰੋ;

ii. ਇਸ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਢੁਕਵੀਂ ਰਿੱਟ, ਆਰਡਰ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਨਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਸਮਝ ਸਕਦੀ ਹੈ; ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰ.

iii.ਨੇ ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਪੈਰਾ 2 (1) (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਣੀਪੁਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਲਈ ਅਯੋਗਤਾ ਝੱਲੀ ਹੈ। - ਵਰਸਿਜ਼-ਸਵਾਮੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਮੌਰੀਆ ਅਤੇ ਓਰਸ ਨੇ (2007) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 270 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ।

iv.ਜੇ ਮਾਨਯੋਗ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੈਰਾ ਨੰ. (ii) ਅਤੇ (iii) ਉਪਰੋਕਤ ਇੱਕ ਅਨੁਕੂਲ ਆਦੇਸ਼ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰ. 3 ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ/ਦਫ਼ਤਰ ਤੋਂ

6. ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ 23.07.2019 ਦੇ ਵਿਵਾਦਤ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਉਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਨਃ

"(ਏ) ਕੀ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰ. 1 ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਪਣੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ?

(ਬੀ) ਜੇ ਉਪਰੋਕਤ ਮੁੱਦੇ (ਏ) ਦਾ ਜਵਾਬ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰ. 3 ਕੀ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਅਯੋਗਤਾ ਹੋਈ ਹੈ?

(ਸੀ) ਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰ. 3 ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕੀ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰ. 3 ਮਣੀਪੁਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਜਾਂ ਵਿਕਲਪਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਕੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 3 ਦੁਆਰਾ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ' ਤੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ। 3 ਕੀ ਇਹ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ?

7. ਸਪੀਕਰ ਵੱਲੋਂ ਲਏ ਗਏ ਮੁੱਢਲੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਪੀਕਰ ਇੱਕ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਵਾਜਬ ਸਮਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਦਨ ਦੀ ਉਮਰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਉਪਾਅ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਵਿਕਲਪਿਕ ਉਪਾਅ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਵਿਕਲਪਿਕ ਉਪਾਅ ਸਪੀਕਰ ਦੀ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਨਾਕਾਮੀ ਜਾਂ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਕਾਰਨ ਬੇਅਸਰ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਪੀਕਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਮੁਢਲੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ' ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਰਵੀ ਐਸ ਨਾਇਕ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ 1994 ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ (2) ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 641 ਦੇ ਬਾਅਦ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਸਵੈਇੱਛਤ ਤੌਰ' ਤੇ ਛੱਡਣਾ

ਵਿਹਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਜਾਂ ਅਪ੍ਰਤੱਖ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਕੇ ਚੋਣ ਲੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ. 3 ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਵਹਾਰ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਪੈਰਾ 2 (1) (ਏ) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਯੋਗਤਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫਿਰ ਰਿੱਟ ਆਫ ਕੋ ਵਾਰੰਟੋ 'ਤੇ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਆਖਰਕਾਰ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹੀ ਮੁੱਦਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਬਿਤ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਲਈ ਫਿਲਹਾਲ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਪੀਕਰ ਦੀ ਨਾਕਾਮੀ ਜਾਂ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਆਦੇਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ, ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਿੱਟ ਆਫ ਕੋ ਵਾਰੰਟੋ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਖਰਕਾਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ।

8. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਕਪਿਲ ਸਿੱਬਲ ਨੇ ਐੱਸਐੱਲਪੀ (ਸੀ) ਨੰ. 2017 ਦੇ 18659 ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਯੋਗਤਾ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਪ੍ਰੈਲ, 2017 ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਯੋਗਤਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਸਿਰਫ ਸਪੀਕਰ ਦੁਆਰਾ 12.09.2018 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ, ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਸਪੀਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕਰਨਗੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਉਮਰ 5 ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਸਾਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ. 3 ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਆਫ਼ ਕੋ ਵਾਰੰਟੋ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਹੜ੍ਪ ਲਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਸਪੀਕਰ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 5 ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਬਿਤ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ, ਇਹ ਕਿਹੋਤੋ ਹੋਲੋਹਨ ਬਨਾਮ ਜ਼ਚਿਲਹੂ ਐਂਡ ਓਰਸ (1992) ਦੇ ਪੈਰਾ 110 ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। (2) ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 651, ਕਿ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਅੰਤਰਕਾਲੀ ਰੋਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਸੀ ਜੋ ਸਪੀਕਰ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦੀ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਦੂਜੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ

ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ. ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ, ਉਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਕੁਇਆ ਟਾਈਮਟ ਐਕਸ਼ਨ ਦੇ ਅਰਥ 'ਤੇ ਬਲੈਕਜ਼ ਲਾਅ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਪੜ੍ਹੀ, ਅਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ' ਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਜੇ ਦਲਬਦਲ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਉਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਟੀਚੇ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ ਬਨਾਮ ਸਵਾਮੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਮੌਰੀਆ (2007) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 270 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਤਰਕ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਫਿਰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ. 3 ਵਿਰੁੱਧ ਵਾਰੰਟੋ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ।

9. ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਾਧਵੀ ਦੀਵਾਨ, ਸਿੱਖਿਆ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਡਾ. ਮਣੀਪੁਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮਾਨਯੋਗ ਸਪੀਕਰ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਐੱਸਐੱਲਪੀ (ਸੀ) ਨੰ. 2017 ਦੀ 18659,2017 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸੀ) ਨੰ. 353 ਵਿੱਚ ਮੰਗੀ ਗਈ ਰਾਹਤ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਦੋਵਾਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਸੀ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਦਲੀਲਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰਾਹਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੰਗੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਕਿਹੋਤੋ ਹੋਲੋਹਨ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿ ਕੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ. 3 ਅਯੋਗ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸਪੀਕਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਵਾਰੰਟੋ ਦੀ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਸੰਭਵ ਤੌਰ' ਤੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਉਸ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਸੀ ਕਿ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਪੀਕਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇੱਕ ਬਦਲਵੇਂ ਉਪਾਅ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਲਟ ਹੋਵੇਗਾ, ਖਾਸ ਤੌਰ' ਤੇ, ਨਬਾਮ ਰੇਬੀਆ ਅਤੇ ਬਾਮੰਗ ਫੇਲਿਕਸ ਬਨਾਮ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ, ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ (2016) 8 ਐਸਸੀਸੀ 1, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਪੀਕਰ ਨੂੰ ਅਯੋਗਤਾ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਬੈਂਚ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਵਾਲੇ ਉੱਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਸਿੱਬਲ ਦੇ ਕੇਸ ਦੇ ਸ਼ੀਟ ਐਂਕਰ ਨੂੰ ਵੀ ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਕਿ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਹੈ। (ਉਪਰੋਕਤ)

ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਕਿ ਉੱਥੇ ਤੱਥ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖਰੇ ਸਨ ਅਤੇ ਆਖਰਕਾਰ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਹੋਈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਪੀਕਰ ਦਾ ਅੰਤਮ ਫੈਸਲਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਜੀਵਨ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਅਸਾਧਾਰਣ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਅਯੋਗਤਾ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਅੰਤਮ ਸਿੱਟਾ ਸਹੀ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਨਤੀਜੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉੱਡਦੇ ਹਨ।

10. ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਿਤੀ 08.11.2016 ਦੇ ਸੰਪਤ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਕਾਲੇ ਯਾਦਈਆ ਅਤੇ ਓਰਸ ਐਸਐਲਪੀ (ਸੀ) ਨੰ. 33677/2015.ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸਪੀਕਰ, ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਬਨਾਮ ਕੁਲਦੀਪ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਅਤੇ ਹੋਰ (2015) 12 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 381 ਅਤੇ ਸਪੀਕਰ, ਉੜੀਸਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਬਨਾਮ ਉਤਕਲ ਕੇਸਰੀ ਪਰੀਦਾ (2013) 11 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 794 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਹਾ:

"ਅਸੀਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੋਵਾਂ ਦੀਆਂ ਉਪਰੋਕਤ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਉੱਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹੋਤੋ ਹੋਲੋਹਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਕੁਆਟੀਮੇਟ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਜਯੰਤ ਭੂਸ਼ਣ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੀ ਰਾਮਨਾਥ ਅਈਅਰ ਦੇ ਐਡਵਾਂਸਡ ਲਾਅ ਲੈਕਸੀਕਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੁਆਟੀਮੇਟ ਕਾਰਵਾਈ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸੱਟ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹਿਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਫਿਰ ਵੀ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪੰਜ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ (ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ) ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਯੋਗਤਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਕੀ ਅਜਿਹਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ

ਕਿਹੋਤੋ ਹੋਲੋਹਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 110 ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੁਇਟੀਮੇਟ ਐਕਸ਼ਨ ਸਿਧਾਂਤ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਇੱਕ ਸਪੀਕਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੁਆਰਾ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਸਪੀਕਰ ਦੁਆਰਾ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੁਆਰਾ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾਯੋਗ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਕਿਹੋਤੋ ਹੋਲੋਹਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਦੋਵਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਯੋਗਤਾ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 23 ਅਗਸਤ, 2014 ਨੂੰ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮਾਨਯੋਗ ਸਪੀਕਰ ਨੂੰ ਭੇਜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਅਤੇ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਉਕਤ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਇੱਕ ਢੁਕਵੇਂ ਬੈਂਚ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਅੱਗੇ ਕਾਗਜ਼ਾਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

11. ਅਸੀਂ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਾਧਵੀ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪੰਜ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਤੱਕ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਜਵਾਬ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪੰਜ ਮਾਣਯੋਗ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਨੂੰ ਕੁਲਦੀਪ ਬਿਸ਼ਨੋਈ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਵੱਖਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ।

12. ਥੋੜ੍ਹਾ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਕੇ, ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਕੀਹੋਤੋ ਹੋਲੋਹਾਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਮਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 3 ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 24 ਵਿੱਚ ਕਈ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਰੱਖੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ (ਈ) ਅਤੇ (ਐਫ) ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਾਂ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨਃ

"24. ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਉਠਾਏ ਗਏ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਵਾਦਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨਃ

(ਈ) ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਪੈਰਾ 6 (2) ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਨੁਛੇਦ 122 ਅਤੇ 212 ਦੇ ਅਧੀਨ ਛੋਟ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਪੀਕਰ ਅਤੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ।

ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ, ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਉਪਚਾਰਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਊਰੀਅਲ ਨਿਰਣਾਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ' ਤੇ ਮੁਕਤ ਹੈ।

(ਐੱਫ) ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪੈਰਾ 7 ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਪੈਰਾ 6 (1) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਰਜਿਤ ਹੈ ਜੋ ਸਪੀਕਰ ਜਾਂ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ 'ਅੰਤਮਤਾ' ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ 'ਅੰਤਮਤਾ' ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਧਾਰਨਾ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਰੋਕਦੀ ਹੈ।

13. ਬਹੁਮਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ (52ਵੀਂ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1985 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇੱਕ ਐਂਟੀ-ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਦਲਬਦਲ ਬਾਰੇ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਦੋ ਅਸਫਲ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਪਹਿਲਾ ਸੰਵਿਧਾਨ (ਬੱਤੀਵੀਂ ਸੋਧ) ਬਿੱਲ, 1973 ਸੀ, ਜੋ ਸਦਨ ਦੇ ਭੰਗ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਸੰਵਿਧਾਨ (ਅੱਠਵੀਂ ਸੋਧ) ਬਿੱਲ, 1979 ਸੀ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੈਰਾ 9 ਅਤੇ 13 ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ (52ਵੀਂ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1985 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈਃ

"9. ਇਹ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਲਾਲਚ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਮਾਨ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਦਲਬਦਲਾਂ ਦੀ ਬੁਰਾਈ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਨੀਂਹ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਉਪਾਅ ਸੰਸਦ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਦਨ ਜਾਂ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਹੈ ਜੋ ਸੰਸਦ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਦਨ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਦਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਜਾਰੀ ਰਹੇ। ਅਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਪੈਰਾ 2 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਨ।

XXX XXX

13. ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਲਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਵੋਟਰਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਇੱਕ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਚੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੈਰਾ 2 (1) (ਏ) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਮਰਿਆਦਾ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਚੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੀ ਮਾਨਤਾ ਬਦਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਛੱਡ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵੋਟਰਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਪਸ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹੀ ਮਾਪਦੰਡ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਚੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

14. ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦਲੀਲਾਂ (ਈ) ਅਤੇ (ਐੱਫ) ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਜਿੱਠਿਆਃ

"95. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਪੈਰਾ 6 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਅਯੋਗਤਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਰੰਗ ਦੀ ਹੈ।

96. ਪੈਰਾ 6 (2) ਵਿੱਚ ਗਲਪ ਸੱਚਮੁੱਚ, ਇਸ ਨੂੰ ਅਨੁਛੇਦ 122 ਜਾਂ 212 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਖੰਡ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ। ਪੈਰਾ 6 (2) ਵਿੱਚ "ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ" ਜਾਂ "ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ" ਸ਼ਬਦ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਅਨੁਛੇਦ 122 (1) ਅਤੇ 212 (1) ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੀਆਂ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ.

97. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, 1986 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜਦੋਂ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੇ ਅਨੁਛੇਦ 191 (1) ਅਤੇ 102 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਵਿੱਚ ਅਨੁਛੇਦ 122 ਜਾਂ 212 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਸੀ।(1)

ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਯੋਗਤਾ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਦਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ; ਪਰ ਸਿਰਫ ਸਪੀਕਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਥਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੈਰਾ 6 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਫੈਸਲਾ ਸਦਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਸਦਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸਦਨ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਡੀਮਿੰਗ ਪ੍ਰਬੰਧ ਆਪਣੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 122 ਅਤੇ 212 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਪੈਰਾ 6 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਪੀਕਰ ਜਾਂ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਕੋਈ ਛੋਟ ਨਹੀਂ ਹੈ।

XXX XXX XXX

100 ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਗਠਨ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਟੈਸਟਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਸਪੀਕਰ ਜਾਂ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਪੈਰਾ 6 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਹੈ।

xxx xxx xxx

109. ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਪੈਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਸਪੀਕਰ/ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਜ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਪੈਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਸਪੀਕਰ/ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 136 ਅਤੇ 226 ਅਤੇ 227 ਅਧੀਨ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਸਿਰਫ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ, ਬਦਨੀਤੀ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਵਿਗਾੜ।

110. ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਸੀਮਤ ਦਾਇਰੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜੋ ਕਿ ਪੈਰਾ 6 ਵਿੱਚ ਅੰਤਮ ਧਾਰਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਪਲਬਧ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦੇ ਅਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਸਪੀਕਰ/ਚੇਅਰਮੈਨ, ਸਪੀਕਰ/ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਇੱਕ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਮਾਂਬੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਨਾ ਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਅੰਤਰਕਾਲੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਯੋਗਤਾ ਜਾਂ

ਮੁਅੱਤਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਅਯੋਗਤਾ ਜਾਂ ਮੁਅੱਤਲੀ ਦੇ ਗੰਭੀਰ, ਤੁਰੰਤ ਅਤੇ ਵਾਪਸੀਯੋਗ ਨਤੀਜੇ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

111. ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਅਸੀਂ ਵਿਵਾਦਾਂ (ਈ) ਅਤੇ (ਐਫ) ਨੂੰ ਫੜੀ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ

ਇਹ ਕਿ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਅਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਗ੍ਰਾਂਟ (ਅਧਾਰ) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਗੈਰ-ਨਿਆਂਯੋਗ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਖੇਤਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸਪੀਕਰ ਜਾਂ ਚੇਅਰਮੈਨ ਕੋਲ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।

ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦਾ ਪੈਰਾ 6 (1), ਜਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਪੀਕਰ/ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਾਇਜ਼ ਹੈ।ਪਰ ਪੈਰਾ 6 (1) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅੰਤਿਮਤਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 136,226 ਅਤੇ 227 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਤੋਂ ਵਿਘਨ ਜਾਂ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ, ਬਦਨੀਤੀ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਿਗਾੜ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਪੈਰਾ 6 (2) ਵਿੱਚ ਉਪਬੰਧ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 122 (1) ਅਤੇ 212 (1) ਦੇ ਸਮਾਨ ਇੱਕ ਛੋਟ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ਼ਵ ਸਿੰਘ ਕੇਸ [(1965) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 413: ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1965 ਐਸ. ਸੀ. 745] ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਅਤੇ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀਆਂ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। 'ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਮੰਨੀ ਜਾਵੇ' ਜਾਂ 'ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ' ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਡੀਮਿੰਗ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਗਲਪ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸਪੀਕਰ/ਚੇਅਰਮੈਨ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਨੁਸੂਚੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸਪੀਕਰ/ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਪੜਾਅ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ

ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦੇ ਅਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਲਈ, ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਾਂਬੱਧ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਅੰਤਰਕਾਲੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਲਈ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਅੰਤਰਕਾਲੀ ਅਯੋਗਤਾ ਜਾਂ ਮੁਅੱਤਲੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੰਭੀਰ, ਤੁਰੰਤ ਅਤੇ ਵਾਪਸੀਯੋਗ ਨਤੀਜੇ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

15. ਰਾਜੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਵੱਲੋਂ ਮਿਤੀ 06.09.2003 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਲਈ 14ਵੀਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਫਰਵਰੀ, 2002 ਵਿੱਚ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦਾ ਬਹੁਮਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਬਸਪਾ" ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਆਗੂ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੱਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। 25.08.2003 ਨੂੰ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 27.08.2003 ਨੂੰ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ 'ਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਚੁਣੇ ਗਏ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ 13 ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨੇਤਾ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਯਾਦਵ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। 29.08.2003 ਨੂੰ, ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨੇਤਾ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਬਹੁਮਤ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ। 04.09.2003 ਨੂੰ ਬੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਦੇ ਆਗੂ ਸ੍ਰੀ ਐਸ. ਪੀ. ਮੋਰੀਆ ਨੇ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਤਹਿਤ ਸਪੀਕਰ ਅੱਗੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਬੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 13 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ 27.08.2003 ਨੂੰ ਰਾਜਪਾਲ ਅੱਗੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਯਾਦਵ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਪੈਰਾ 2 (1) (ਏ) ਵਿੱਚ ਵਰਣਿਤ ਅਯੋਗਤਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਬੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ 'ਤੇ ਚੁਣੇ ਗਏ 40 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਵੱਲੋਂ 37 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨੇ ਸਪੀਕਰ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਬੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਵਿੱਚ ਇਸ ਆਧਾਰ' ਤੇ ਫੁੱਟ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਬੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਦੇ 109 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਤਿਹਾਈ ਮੈਂਬਰ ਬੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ 06.09.2003 ਨੂੰ ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਤਿੰਨ ਕੰਮ ਕੀਤੇ-ਪਹਿਲਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ 109 ਵਿੱਚੋਂ 37 ਵਿੱਚ ਬਸਪਾ ਦੇ ਇੱਕ ਤਿਹਾਈ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਵੰਡ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ, ਇਸ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਲੋਕਤਾਂਤਰਿਕ ਬਹੁਜਨ ਦਲ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਲ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸੇ ਆਦੇਸ਼ ਮਿਤੀ 06.09.2003 ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਤੀਜਾ, ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ 37 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 13 ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਅਯੋਗਤਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਲਖਨਊ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਸਪੀਕਰ ਨੇ 14.11.2003 ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਯੋਗਤਾ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, 07.09.2005 ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਬਸਪਾ ਦੇ 13 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

16. ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 17 ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ 06.09.2003 ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 30 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਪੀਕਰ ਦੇ ਮਿਤੀ 07.09.2005 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸੁਤੰਤਰ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇਃ ... ਇਹ ਆਖਰੀ ਹੁਕਮ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਪੀਕਰ ਦੇ 14-11-2003 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਇਹ ਸਵਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਯੋਗਤਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ' ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਵੰਡ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ. ਜੇ ਸਪਲਿਟ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਆਰਡਰ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਖਰੀ ਆਰਡਰ ਵੀ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਹੈ "। [ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

17. ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 22 ਵਿੱਚ ਕਿਹੋਤੋ ਹੋਲੋਹਨ (ਉਪਰੋਕਤ) ਅਤੇ ਰਵੀ ਐਸ ਨਾਇਕ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾਃ

"22... ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਸਪੀਕਰ ਦਾ 6-9-2003 ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਅਤੇ 227 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਸੀ।

18. ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫਿਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆਃ

"25.... ਅਨੁਛੇਦ 102 ਅਤੇ 191 ਅਤੇ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਯੋਜਨਾ 'ਤੇ, ਵੰਡ ਜਾਂ ਰਲੇਵੇਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਨੂੰ ਸਪੀਕਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਤੋਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਕਿਸੇ ਸਬੰਧਤ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਸਪੀਕਰ ਕੋਲ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਪੈਰਾ 3 ਅਤੇ 4 ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਵੰਡ ਜਾਂ ਰਲੇਵਾਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੰਸਦ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸਦਨ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸਪੀਕਰ ਕੋਲ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਉਪਲਬਧ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਕਈ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਦਲਬਦਲ ਕਰਕੇ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਪੀਕਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਪੀਕਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਉੱਤੇ ਫੈਸਲਾ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਕੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਬੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਯੋਗਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਪੀਕਰ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਪੈਰਾ 6 (1) ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਛੋਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਨੇ ਕੀਤਾ, ਕਿਹੋਤੋ ਹੋਲੋਹਨ [1992 ਸਪੱਪ (2) ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 651: ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1993 ਐਸ. ਸੀ. 412: (1992) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 686] ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ।

[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

19. ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਿਹਾ:

"29. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਬਸਪਾ ਦੇ 13 ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਅਰਜ਼ੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੈਂਡਿੰਗ ਸੀ ਤਾਂ ਬਸਪਾ ਦੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਬਸਪਾ ਵਿੱਚ ਫੁੱਟ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। ਸਪੀਕਰ ਨੂੰ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਅਯੋਗਤਾ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਪੈਰਾ 3 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਯੋਗਤਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਵਿੱਚ

ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਪੀਕਰ ਨੇ 37 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਫੁੱਟ ਪੈ ਗਈ ਹੈ, ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਯੋਗਤਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਸਪੀਕਰ ਦੀ ਇਸ ਅਸਫਲਤਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 102 ਅਤੇ 191 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਉਸ ਤੋਂ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ 37 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਪੀਕਰ ਵੱਲੋਂ ਅਯੋਗਤਾ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਵੰਡ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਜੋ ਸਪੀਕਰ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਵੰਡ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਅਖੌਤੀ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਤੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਿ ਕਿਹੋਤੋ ਹੋਲੋਹਨ [1992 ਸਪੱਪ (2) ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 651: ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1993 ਐਸ. ਸੀ. 412: (1992) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 686] ਅਤੇ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ [(2006) 11 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 1: (2006) 13 ਸਕੇਲ 335] ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਪੀਕਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

20. ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫਿਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਸੀਮਤ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਹੋਤੋ ਹੋਲੋਹਨ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈਃ

"39. 37 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ, ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਸੀਮਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਬਹੁਮਤ ਇਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਿਆ ਸੀ। ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਪੀਕਰ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਕਿਹੋਤੋ ਹੋਲੋਹਨ [1992 ਸਪਪ (2) ਐਸਸੀਸੀ 651: ਏਆਈਆਰ 1993 ਐਸਸੀ 412: (1992) 1 ਐਸਸੀਆਰ 686] ਵਿੱਚ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀਃ (ਸਫ਼ਾ 706, ਪੈਰਾ 95-97)

"95. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਪੈਰਾ 6 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਅਯੋਗਤਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਰੰਗ ਦੀ ਹੈ।

96. ਪੈਰਾ 6 (2) ਵਿੱਚ ਗਲਪ ਸੱਚਮੁੱਚ, ਇਸ ਨੂੰ ਅਨੁਛੇਦ 122 ਜਾਂ 212 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਖੰਡ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ। ਪੈਰਾ 6 (2) ਵਿੱਚ 'ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ' ਜਾਂ 'ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ' ਸ਼ਬਦ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਅਨੁਛੇਦ 122 (1) ਅਤੇ 212 (1) ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੀਆਂ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ.

97. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, 1986 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜਦੋਂ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੇ ਅਨੁਛੇਦ 191 (1) ਅਤੇ 102 ਅਧੀਨ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਅਨੁਛੇਦ 122 ਜਾਂ 212 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਇਆ ਸੀ।(1). ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਯੋਗਤਾ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਦਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ; ਪਰ ਸਿਰਫ ਸਪੀਕਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਥਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੈਰਾ 6 (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਫੈਸਲਾ ਸਦਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਸਦਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸਦਨ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਡੀਮਿੰਗ ਪ੍ਰਬੰਧ ਆਪਣੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 122 ਅਤੇ 212 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਪੈਰਾ 6 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਪੀਕਰ ਜਾਂ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਕੋਈ ਛੋਟ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸੰਬੰਧਤ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀਃ (ਐਸਸੀਸੀ ਪੀ 707, ਪੈਰਾ 100)

"100. ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਗਠਨ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਟੈਸਟਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਸਪੀਕਰ ਜਾਂ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਪੈਰਾ 6 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਹੈ।

ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਸੀਃ (ਐਸਸੀਸੀ ਪੀ 710, ਪੈਰਾ 109)

"109. ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਪੈਰਾ 6 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਪੀਕਰ/ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੇ ਗਏ ਕਾਰਜ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਨੁਛੇਦ 136 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼

ਅਤੇ ਪੈਰਾ 6 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਪੀਕਰ/ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ 226 ਅਤੇ 227 ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ, ਬਦਨੀਤੀ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਿਗਾੜ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ।

ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਪਾਲ ਬਨਾਮ ਮਾਨਯੋਗ ਸਪੀਕਰ, ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਸੀ। [(2007) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 184: JT (2007) 2 ਐਸ.ਸੀ 1]ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਦਖ਼ਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀਆਂ ਰੂਪ-ਰੇਖਾਵਾਂ ਕੀਹੋਤੋ ਹੋਲੋਹਨ [1992 ਸਪਪ (2) ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 651: ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1993 ਐਸ. ਸੀ. 412: (1992) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 686] ਦੁਆਰਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਿੱਚੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਜੋ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਉਹ ਸਿਰਫ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੈ।

40. ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਮੂਲ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਅਯੋਗਤਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਪੈਰਾ 6 ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਅਸਫਲਤਾ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਪੈਰਾ 6 ਦੀ ਢਾਲ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਪੱਖ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵੰਡ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਅਸਲ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਫੁੱਟ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਵੀ ਐਸ ਨਾਇਕ ਕੇਸ [1994 ਸਪੱਪ (2) ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 641: (1994) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 754] ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਸਮਝ' ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਨੁਪਾਤ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਮਝਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੇਸ [(2006) 11 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 1: (2006) 13 ਸਕੇਲ 335] ਵਿੱਚ ਤਰਕ ਅਤੇ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਨੁਪਾਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਇੱਕ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਤੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇੱਕ ਗਲਤੀ ਜੋ ਇੰਨੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸੀਮਤ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਅਧੀਨ ਵੀ ਸਪੀਕਰ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਸਪੀਕਰ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਬਹੁਮਤ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

41. ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਡੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਕੁਝ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਦੀ ਕਥਿਤ ਦੇਰੀ ਉੱਤੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ।

ਇਹ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ 13 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ' ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕੀਤਾ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਡੇ ਤਰਕ 'ਤੇ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ' ਤੇ, ਇੱਕ ਗਲਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ।

[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

21. ਇਹ ਜਾਣਦਿਆਂ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਜੀਵਨ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ 13 ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦਿਨ ਲਈ ਵੀ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਗੈਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣਾ ਵੀ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇਸ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੇ ਨਾਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ 13 ਮੈਂਬਰ ਜੋ 27.08.2003 ਨੂੰ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸਨ ਉਹ ਯੂ.ਪੀ. ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 27.08.2003 ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਪੈਰਾ 2 (1) (ਏ) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਧਾਰ ਤੇ.

22. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੈਰਾ 40 ਅਤੇ 41 ਦੇ ਰੇਖਾਂਕਿਤ ਹਿੱਸਿਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਸ. ਏ. ਸੰਪਤ ਕੁਮਾਰ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਵਾਲ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਪੀਕਰ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਨੂੰ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਪੈਰਾ 6 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਢਾਲ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਸਪੀਕਰ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ' ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਗਲਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ।

23. ਸੱਚਮੁੱਚ, ਇਹੋ ਨਤੀਜਾ ਕੀਹੋਤੋ ਹੋਲੋਹਨ ਦੇ ਸਹੀ ਪੜ੍ਹਨ ਉੱਤੇ ਆਵੇਗਾ। (ਉਪਰੋਕਤ) ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 110 ਅਤੇ 111 ਜਦੋਂ ਇਕੱਠੇ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਪੈਰਾ 6 ਵਿੱਚ ਅੰਤਮ ਧਾਰਾ ਜਿਸ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ ਜੋ ਅਯੋਗਤਾ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਪੀਕਰ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਜੋ ਅਪਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਅੰਤਰਕਾਲੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ।

ਸਪੀਕਰ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਜਾਂ ਮੁਅੱਤਲੀ ਸਿਰਫ ਅੰਤਰਕਾਲੀ ਅਯੋਗਤਾ ਜਾਂ ਮੁਅੱਤਲੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਗੰਭੀਰ, ਤੁਰੰਤ ਅਤੇ ਵਾਪਸੀਯੋਗ ਨਤੀਜੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਪੀਕਰ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅੰਤਰਕਾਲੀ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ।

24. ਬਲੈਕ ਦੇ ਲਾਅ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੁਇਆ ਟਾਈਮਟ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਵਰਣਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈਃ

"ਕੁਇਆ ਟਾਈਮਟ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਡਰਦਾ ਜਾਂ ਡਰਦਾ ਹੈ। ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿੱਲ ਦਾ ਤਕਨੀਕੀ ਨਾਮ ਜੋ ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਤ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚੇਗਾ, ਅਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਾਹਤ ਜ਼ਰੂਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗੀ।

25. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਫੈਸਲਾ ਫਲੈਚਰ ਬਨਾਮ ਬੇਲੀ (1884) 28 ਚੌਧਰੀ ਡੀ 688 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਤਰਲ ਨੂੰ ਵਹਿਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਅਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੇ. ਪੀਅਰਸਨ ਨੇ ਸਫ਼ਾ 698 ਉੱਤੇ ਕੁਇਆ ਟਾਈਮਟ ਐਕਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਹਾਃ

"ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਲਤ ਹੋਵਾਂਗਾ ਜੇ ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੁਇਆ ਟਾਈਮਟ ਐਕਸ਼ਨ ਲਈ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੋ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਹਨ। ਜੇ ਕੋਈ ਅਸਲ ਨੁਕਸਾਨ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਖਤਰੇ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਸਬੂਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਨੁਕਸਾਨ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਲਗਭਗ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਾ ਪੂਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ, ਜੇ ਖ਼ਤਰਾ ਇੰਨਾ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਜੇ ਇਲਾਜ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ, ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਜੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਵੇਗਾ ਕਿ ਮੁਦਈ ਲਈ ਇਸ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

26. ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲੰਡਨ ਬੋਰੋ ਆਫ਼ ਇਸਲਿੰਗਟਨ ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮਾਰਗਰੇਟ ਇਲੀਅਟ [2012] ਈ ਡਬਲਯੂ ਸੀ ਏ ਸੀ ਆਈ ਵੀ 56 (ਪੈਰਾ 30 ਦੇਖੋ) ਅਤੇ ਵੈਸਟਿੰਟ ਲੀਡਸ ਬੀਵੀ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਅਣਜਾਣ [2018] ਈ ਡਬਲਯੂ ਐਚ ਸੀ 2456 (ਚੈ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੁਇਆ ਟਾਈਮ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀਃ

"26. ਗੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੁਇਟੀਮੇਟ ਹੁਕਮ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦਾ ਹੈ [ਗੀ, ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਇੰਜੈਕਸ਼ਨਜ਼, 6 ਵੀਂ ਐਡੀਸ਼ਨ (2016) ਤੇ [2-035]: "ਇੱਕ ਕੁਇਆ ਟਾਈਮ ਟਾਈਮ (ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਡਰ ਹੈ) ਹੁਕਮ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਯੋਗ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇੱਕ ਕਾਰਵਾਈ ਯੋਗ ਗਲਤ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ, ਜਾਂ ਇੱਕ ਕਾਰਵਾਈ ਯੋਗ ਗਲਤ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ"।

ਫਲੇਚਰ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 30 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

27. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫਲੇਚਰ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਜੈਨ (2000) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 50 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀਃ ਇੱਕ ਕੁਇਆ ਟਾਈਮ-ਟਾਈਮ ਐਕਸ਼ਨ ਇਕੁਇਟੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਿੱਲ ਹੈ। ਇਹ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰੋਕਥਾਮ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਗਲਤ ਜਾਂ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਸ਼ਰਾਰਤ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਗਲਤ ਜਾਂ ਸ਼ਰਾਰਤ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ, ਜੇ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਿਸੀਵਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਜਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਉਪਚਾਰਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਦਖਲ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਫਲੇਚਰ ਬਨਾਮ ਬੇਲੀ [(1885) 28 ਚੈਂਧਰੀ ਡੀ 688:54 ਐਲ.ਜੇ ਚੈ 424:52 ਐਲ.ਟੀ 541] ਵਿੱਚ, ਜਸਟਿਸ ਪੀਅਰਸਨ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀਃ "ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੋ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਕੋਈ ਅਸਲ ਨੁਕਸਾਨ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਖਤਰੇ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਸਬੂਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਨੁਕਸਾਨ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਲਗਭਗ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਾ ਪੂਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ, ਜੇ ਖ਼ਤਰਾ ਇੰਨਾ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ, ਜੇ ਇਲਾਜ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਝੱਲਣਾ ਪਏਗਾ, ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਜੇ ਨੁਕਸਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਆਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਅਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗਾ

ਮੁਦਈ ਲਈ ਇਸ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

28. ਇਸ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀਹੋਤੋ ਹੋਲੋਹਨ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਪੈਰਾ 110 ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਪੀਕਰ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਖਤਰੇ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂਬੱਧ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਨਾ ਪੂਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਪੀਕਰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸਦਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਝੱਲਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ, ਕੀਹੋਤੋ ਹੋਲੋਹਨ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਪੈਰਾ 110 ਅਤੇ 111 ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਅਯੋਗਤਾ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੇ ਸਪੀਕਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ, ਸਪੀਕਰ, ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਯੋਗਤਾ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ। ਕੀ ਵਾਜਬ ਹੈ, ਇਹ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ, ਪਰ ਅਸਾਧਾਰਣ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਜਿਸ ਲਈ ਚੰਗਾ ਕਾਰਨ ਹੈ, ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਬਾਹਰੀ ਸੀਮਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਪੀਕਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਯੋਗਤਾ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਜੇ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਿਆਦ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਜੀਵਨ 5 ਸਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਅਯੋਗਤਾ ਝੱਲੀ ਹੈ ਉਹ ਇੱਕ ਦਿਨ ਲਈ ਵੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ/ਵਿਧਾਇਕ ਬਣਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

29. 1985 ਵਿੱਚ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਸਪੀਕਰ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀਹੋਤੋ ਹੋਲੋਹਨ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਡਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਘਰ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਵਰਮਾ, ਜੇ. ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀਃ

"181. ਸਪੀਕਰ ਸਦਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਉਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਮਤ ਦੀ ਇੱਛਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ

ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਨਿਰਣਾਇਕ ਰਵੱਈਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਨਿਰਣੇ ਲਈ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸ਼ਾਸਨ ਇਸ ਵਿੱਚ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ, ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਯਮ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਹਿਯੋਗੀ ਹੈ; ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਯਮ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਵੈ-ਸਿੱਧ ਸਿਧਾਂਤ ਹਨਃ 'ਇੱਕ ਜੱਜ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਨਿਰਪੱਖ ਤੌਰ' ਤੇ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹੋਣ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ '; ਅਤੇ' ਇਹ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਅੰਡਰਲਾਈਂਗ ਸਿਧਾਂਤ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਪੀਕਰ ਨੂੰ ਚੋਣ ਵਿਵਾਦਾਂ ਅਤੇ ਆਰਟੀਕਲ 103,192 ਅਤੇ 329 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਦਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਪੀਕਰ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਅਸਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀਏ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਅੰਤਮ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 124 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ।(4).ਇਸੇ ਸਿਧਾਂਤ ਉੱਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਉੱਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਦਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਨੁਛੇਦ 103 ਅਤੇ 192 ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

182. ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ, ਸਪੀਕਰ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੇ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਬਲਕਿ ਅੰਤਮ ਸਾਲਸ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਪੀਕਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੁਤੰਤਰ ਬਾਹਰੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਸੋਧ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਤਬਦੀਲੀ ਇੱਕ ਉਲਟ ਰੁਝਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਪੀਕਰ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਲਈ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੇ ਗੁਣ ਨਾਲ ਉਸ ਅਹੁਦੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਨਮਾਨ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

30. ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਦ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇ ਕਿ ਕੀ ਅਯੋਗਤਾ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਸਪੀਕਰ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਸਪੀਕਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ' ਤੇ ਜਾਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਦ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਲੋਕ ਸਭਾ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਨੂੰ ਅਯੋਗਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਰੈਫਰੀ ਵਜੋਂ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਜੋ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਜੱਜ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਸਥਾਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੁਤੰਤਰ ਤੰਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲ ਦੰਦ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਣ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਸਹੀ ਕੰਮਕਾਜ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ।

31. ਸ਼੍ਰੀ ਸਿੱਬਲ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕੈਬਨਿਟ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ. 3 ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਾਧਵੀ ਦੀਵਾਨ ਦਾ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਦਸਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਧਾਇਕ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਥਾਰਟੀ, ਅਰਥਾਤ ਮਣੀਪੁਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਸਿੱਬਲ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਪੀਕਰ ਦੀ ਨਾਕਾਮੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅਯੋਗਤਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ-ਜੁਲਦੇ ਹਨ। (ਉਪਰੋਕਤ). ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਜੀਵਨ ਮਾਰਚ, 2022 ਵਿੱਚ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਉਲਟ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਅਯੋਗਤਾ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਾਹਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਜੀਵਨ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਣੀਪੁਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਚਾਰ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਯੋਗਤਾ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਚਾਰ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਲਈ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ/ਰਾਹਤ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਹੋਵੇਗੀ।

32. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 23.07.2019 ਦੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਸਐਲਪੀ (ਸੀ) ਨੰਬਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲਾਂ 2019 ਦਾ 18659 ਅਤੇ ਐੱਸਐੱਲਪੀ (ਸੀ) ਨੰ. 2019 ਦੇ 18763 ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਐਸਐਲਪੀ (ਸੀ) ਨੰ. 2019 ਦਾ 23703 ਅਤੇ ਐੱਸਐੱਲਪੀ (ਸੀ) ਨੰ. ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ 2019 ਦਾ 24146 ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਖਰਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਰਡਰ ਨਹੀਂ।

ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਰੱਦ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Advocate Shifa Kler